

NICOLETTE FRANCK, O JURNALISTĂ A RĂZBOIULUI RECE NICOLETTE FRANCK, A COLD WAR JOURNALIST

Diana Mandache*

Abstract

Nicolette Franck, a permanent correspondent for *La Libre Belgique* at the United Nations Palace in Geneva for 40 years, wrote about King Michael but also spied. In addition to her interest in the Romanian monarch, Nicolette Franck also focused on the international policies of the UN, on communism and Eastern Europe, but especially on the totalitarian regime in her native country. Her contacts with the diplomatic representatives of Communist Romania in Switzerland, as well as the publication of articles at a certain time favorable to the Ceaușescu regime, provided her for a time with a connection with the *Securitate*, the Communist secret services. Nicolette Franck was classified by the *Securitate* as a hostile element, which could not be trusted, being considered an agent of the Swiss and American counterintelligence services. She published her memoirs after the fall of the Iron Curtain, perhaps considering that she should have first left behind her own image of an existence lived on the tumultuous road of exile.

Keywords: Nicolette Franck, Journalist, the Cold War, Securitate, Exile, Emigration, the United Nations.

Nicolette Franck, corespondent permanent al ziarului „La Libre Belgique” la Palatul Națiunilor Unite din Geneva timp de 40 de ani, a intervievat și scris despre Regele Mihai, dar a și spionat. Geneva devenise locul de întâlnire al unor jurnaliști, servicii de informații și agenți din tabere adverse. Evenimentele au configurat rețele tip pânză de păianjen unde s-au întrepătruns servicii secrete, spioni, jurnaliști. Adeseori s-a conturat duplicitatea în activitatea unor personaje din perioada Războiului Rece, mai ales când se aflau în apropierea elitelor din exil. Pe lângă interesul pentru monarhul român, Nicolette Franck își orientase curiozitatea gazetărească spre politicile internaționale ale ONU, asupra comunismului și estului Europei, dar mai ales asupra regimului totalitar din țara natală. Astfel, avea să publice articole în Belgia pentru „La Libre Belgique”, dar și în presa elvețiană, mai ales în „Journal de Genève”, iar mai târziu în „Căminul românesc”, o publicație a comunității române din Elveția.

---

* Cercetător științific în cadrul Secției de Istorie Modernă, Medievală și Contemporană a Muzeului Național de Istorie a României; doctor în istorie; email: dianamandache@yahoo.co.uk

După sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, statele din estul Europei au intrat treptat sub sfera de influență a URSS, regimurile politice democratice fiind schimbate cu cele comuniste după model sovietic, autointitulate de „democrație populară”¹. Într-o atmosferă generată de schimbarea legislației, comuniștii intențeau procese foștilor lideri politici, unor personalități culturale și religioase, organizând structuri ale aparatului de represiune, deschizând dosare de urmărire unor membri ai emigrației.

Ziariștii occidentali au avut, și de această dată, rolul de a prezenta opiniei publice internaționale noua configurație est europeană, unde totalitarismul se instalase cu ajutorul Moscovei. Era nevoie de expertiza corespondenților de presă mai vechi sau a ziariștilor născuți în acele țări. În acel context favorabil, Nicolette Franck, de origine română, a fost contractată de presa belgiană și elvețiană pentru a scrie articole, fiind considerată o bună cunoscătoare a situației politice din România.

Născută Nicoleta Apotecher² (Apoteker), pe 21 iulie 1920, la Iași, ea învățase la școala primară „Notre Dame de Sion”, apoi la liceul „Oltea Doamna”. Dorise să studieze Dreptul, tatăl ei fiind avocat, însă nu l-a finalizat din cauza taxelor de studii prea mari. Apoi a lucrat la redacția ziarului „Curentul”, în 1944 devenind secretară particulară a lui Pamfil Șeicaru³. Cunoscând franceza și germana, a fost translator în cadrul redacției. Însă visul Nicolettei Franck era să devină jurnalistă, mai târziu amintindu-și: „la vârsta planurilor de viitor hotărâsem să fac ziaristică și visam să mă mărit cu un străin, care să fie, pe cât se poate, de limbă franceză”⁴. Este uimitoare precizia prin care și-a împlinit drumul, în octombrie 1944 având să-l cunoască pe viitorul ei soț, Yves Franck, un jurnalist de cetățenie luxemburgheză. În perioada 1944-46 Nicolette avea să devină secretara lui particulară.

Yves Franck era un personaj complex și interesant care, pe lângă preocupările oficiale de jurnalist, făcea muncă de spionaj. Yves⁵ venise în România în

¹ La începutul Războiului Rece lucrările lui Hugh Seton-Watson, *The East European Revolution*, Londra, 1950 și Ghiță Ionescu, *Communism in Romania, 1944-1962*, Oxford University Press, 1964 – analizează instalarea comunismului în Europa de est.

² În documente numele jurnalistei apare sub diverse forme: Nicolette Franck, Nicole Franck, Nicoleta Franck, la fel era notat Frank în loc de Franck, sau numele Apotecher era scris și Apoteker.

³ Pamfil Șeicaru, jurnalist interbelic, director și redactor șef al ziarului „Curentul” între 1927-1944. Din 1944 trăiește în Spania, iar ultimii ani în Germania. În 1945 fusese condamnat la moarte în contumacie de către comuniști, fiind grațiat în 1966; vizitează România în secret în 1977.

⁴ Nicoleta Franck, *De la Iași la Geneva. De pe Bahlui pe Lemn*, Fundația Academia Civică, 2000, p. 24.

⁵ Yves Cohen Franck (născut în 1914/ în unele documente este trecut 1913 – moare la 14 ianuarie 1981) – zis Herman, zis Fritz, cunoscut și sub numele de Cohen Ivan - venise în România din 1938, fiind corespondent al ziarului „Journal de Genève”, și agent al Biroului

1938, fiind corespondentul ziarului „Journal de Genève” și al Agenției France Presse. În anul 1940 era cunoscut serviciilor secrete de informații din Regat ca informator al Legației franceze și apoi al celei elvețiene din București, activitatea sa informativă fiind îndreptată împotriva U.R.S.S.-ului. În 1941, ajunge să fie condamnat de către Curtea Marțială București pentru spionaj în favoarea Angliei, fiind încarcerat la închisoarea Văcărești, de unde a fost eliberat pe 24 august 1944. Închis la Văcărești între anii 1941-1942, a cunoscut o serie de comuniști, printre care și pe Nicolae Ceaușescu

Yves Franck a colaborat la ziarul „Ardealul”, al cărui director era Anton-Ionel Mureșanu, fost coleg de pușcărie, scriind la rubrica de politică externă. Cuplul Yves și Nicolette s-a împrietenit cu Corneliu Coposu, Emil Ghilezan, Ilie Lazăr, cunoscând lideri ai Partidului Național Țărănesc, inclusiv pe Iuliu Maniu⁶.

Înțelegerea conexiunilor și a muncii lui Yves Franck conturează cadrul în care se formează, treptat, Nicolette Franck. În 1946, cei doi s-au căsătorit. Anul următor, pe 27 octombrie 1947, au fost expulzați din România. La scurt timp, Yves Franck publică un articol despre procesul lui Iuliu Maniu, producând un puternic ecou în opinia publică occidentală.

După plecarea din România, soții Franck au călătorit mai întâi în Franța, apoi în Belgia, Elveția, Olanda S-au stabilit definitiv la Geneva, în august 1954, Elveția devenind noua lor patrie. Berna, Geneva, Versoix, Lausanne au fost orașe unde s-a coagulat o parte importantă a emigrației române, unde treptat s-au desfășurat evenimente ale exilului, având în centru personalitatea regelui Mihai.

Tot în Elveția s-au desfășurat, pentru câteva decade, o serie de procese ale statului comunist legate de succesiuni sau probleme patrimoniale economice, precum procesul legat de fondul Cretzeanu sau procesul de la Berna, unde s-a judecat lotul celor ce atacaseră Legația Republicii Populare Române. Apoi, în Elveția s-a stabilit definitiv Regele Mihai și acolo avea să se concentreze, la începutul anilor 1980, polul exilului românesc. Statul comunist român, prin

---

II Francez și al Intelligence Service, activitatea sa informativă fiind îndreptată împotriva URSS-ului; a colaborat și la alte ziare precum „Der Bund, Paris Soir, Paris Midi, Match, Daily Express, Le Soir de Bruxelles, Associated Press”. A fost închis pentru spionaj în favoarea Angliei de către CMB din 1941 și până la 24 august 1944 la închisoarea Văcărești, unde a cunoscut o serie de comuniști printre care și pe Nicolae Ceaușescu, între 1941-42, așa cum relatează soția sa către persoana de legătură din România, Marcu; sau Yves Franck a declarat că ar fi stat în aceeași celulă cu Ceaușescu la Văcărești, relatează ofițerul Aurelian către centrală pe 4 mai 1968 (SIE 5345, p. 156). În 1968 a făcut o călătorie de documentare în România cu prilejul vizitei generalului De Gaulle în România, publicând o serie de articole în ziarul *Le Soir*.

⁶ Iuliu Maniu (1873-1953), lider al Partidului Național Țărănesc, puternic opozant al comunismului, a fost arestat și condamnat în noiembrie 1947 la închisoare pe viață; pe 5 februarie 1953 a decedat la închisoarea Sighet.

reprezentații oficiali sau servicii de informații, s-a infiltrat și a acționat în forme diversificate, scopul fiind contracararea activității emigrației politice, dar și al serviciilor de spionaj occidentale.

Dosarul de studiu pentru Nicolette Franck fost deschis în 1954 de Ministerul de Interne - Direcția I, motivându-se că prezenta „importanță pentru munca noastră și dându-i-se un prim nume conspirativ, „Mia”. Pentru că era căsătorită cu un agent de informații, Nicolette Franck a stat în atenția serviciilor secrete, existența unui dosar justificând acțiuni constante și consistente de urmărire, scopul fiind atragerea ei de partea autorităților române. Agenți, ofițeri, colaboratori au fost constant în preajma sa, culegând informații despre familia acesteia, rămasă în România comunistă.

Dosarul redactat de Securitate conținea, potrivit cutumelor, o serie de documente biografice, bazate pe informații din vechile arhive ale Siguranței sau ale Corpului Detectivilor din perioada Regatului, printre care și Dosarul Individual 80891/1947. Există, de asemenea, acte cu privire la studierea biografiei surorii acesteia, Ana, dar și de apropiere operativă față de părinți, Nicolae și Ghizela Apotecher. Pe 7 octombrie și 25 decembrie 1954 s-au întocmit analize sintetice despre Nicolette Franck.

Fișa biografică din 7 octombrie 1954 reprezintă o incursiune în cariera ei din domeniul ziaristic. Nicolette lucrase la redacția ziarului „Curentul”, fiind secretara particulară a lui Pamfil Șeicaru. Un aspect important pentru regimul comunist era consemnarea opțiunii sale politice, cea național-țărănistă. Fișa cuprindea, de asemenea, domiciliul și alte date personale. Astfel, se cunoștea că, în august 1954 soții Franck se stabiliseră definitiv în Elveția, la Geneva, locuind la acel moment în strada Gaspard Vallette 14.

Pentru spionajul românesc din vremea Regatului, Yves Franck era un cunoscut agent, aflat în serviciul Legațiilor franceze și elvețiene din București. Fișele biografice consemnau repetitiv că în 1941 fusese condamnat de către Curtea Marțială din București la 10 ani închisoare pentru spionaj în favoarea englezilor, fiind eliberat la 24 august 1944.

Primul dosar de studiu al Nicolettei Franck a fost închis la scurt timp după atacul Legației R.P.R. din Berna, în hotărâre specificându-se că aceasta „nu mai prezenta importanță, întrucât face parte din cazurile care au căzut în mâna dușmanului în urma loviturii Legației din Berna”⁷. Din dosarul Franck reieșea că documentele legației fuseseră compromise în acel context, rezultând că diverse conexiuni ale Securității în Elveția au fost refăcute după evenimentele din Berna

---

⁷ ACNSAS, SIE 05342 - Atacul din 14/15 februarie 1955 asupra legației RPR din Berna. O parte din documentele legației fuseseră sustrase. Într-o Notă verbală a Departamentului Politic Federal elvețian către Legația RPR, din 18 februarie 1955, se preciza: „toate documentele aparținând Legației care au fost găsite asupra agresorilor au fost remise imediat Însărcinatului cu Afaceri”.

din februarie 1955. Doamna Franck revine însă, la scurt timp, în atenția serviciilor secrete comuniste române.

În anul 1955, aceasta lucra la Agenția France-Presse, studiind totodată la Facultatea de Drept din Geneva. A fost corespondenta săptămânalului „Sie und Er”, fiind invitată să scrie un reportaj despre viața în exil a Regelui Mihai.

În anii 1955-1956 presa era din nou interesată de viața Regelui Mihai, mai ales că devenise angajat al firmei americane „Lear” (care producea și vindea instrumente de bord pentru zbor fără vizibilitate), la reprezentanța pentru Europa occidentală, aflată în Geneva.

Mass media invadase aeroportul Cointrin din Geneva în dorința de a-l intervieva pe Regele Mihai. În atmosfera vibrantă creată de glasurile și blițurile presei, vocea Nicolettei Franck a fost distinctă: „Să trăiți, Majestate!”. Auzind-o vorbind românește, legătura s-a stabilit instantaneu, monarhul spunându-i: „Interviu nu am dreptul să dau după legile elvețiene, dar un reportaj da. Prefer să-l dau unei românce. Și scap de toți ceilalți, subiectul fiind epuizat. Am să vorbesc cu Regina, telefonează peste o oră”⁸. Jurnalista remarcase dorința Regelui de a vorbi cu un interlocutor de limba română, care înțelegea bine situația politică din România.

După o serie de articole publicate în diverse săptămânale, la insistențele lui Victor Zeeger de la cotidianul „La Libre Belgique” și ale soțului ei, Nicolette Franck acceptă să devină corespondenta acestui ziar la Palatul Națiunilor Unite din Geneva. Apoi, cu acordul lui Victor Zeeger, devine și corespondentă a postului de radio *Europa Liberă*, fiind în contact cu Noël Bernard⁹ și analizând prezența României la ONU și politica externă a regimului ceaușist.

Un raport al Securității¹⁰ confirma că rezidența din Elveția avea posibilitatea recrutării ei ca agent, constatând ulterior continuitatea muncii informative a soților Franck. În anii 1964-65, alte documente ale regimului de la București consemnau că Nicolette Franck „s-a ocupat cu urmărirea diplomaților noștri aflați la Geneva, în urma cărei activități a depus rapoartele organelor CI¹¹ elvețiene”¹².

Serviciul de informații externe român actualiza periodic datele biografice ale celor doi jurnaliști. Yves Franck devenise pentru scurt timp director al Agenției France-Presse, fiind nevoit însă să plece din cauza unor conflicte în agenție. Acesta avea să publice pentru o perioadă articole pe teme economice în unele ziare franceze sau belgiene, continuându-și în același timp activitatea informativă. Despre Nicolette Franck, reprezentanții Securității cunoșteau că era „singura jurnalistă de

---

⁸ Nicoleta Franck, *op.cit.*, p. 53.

⁹ Noël Bernard (1925-1981), jurnalist, directorul Serviciului românesc la *Radio Europa Liberă* (1955-1958; 1965-1981).

¹⁰ Diana Mandache, *Exilul Regelui*, Curtea Veche Publishing, 2016, p. 189 (ACNSAS, SIE 5342, p. 61, Raport, 6 ianuarie 1958).

¹¹ Serviciilor de contrainformații.

¹² ACNSAS, SIE 5342, p. 146, Notă referitoare la Franck Yves, 10 mai 1968.

origine română care are acces la fostul rege Mihai pentru a-i lua anumite interviuri¹³. Acest privilegiu, chiar și în scop jurnalistic, sporea interesul autorităților comuniste de la București asupra Nicolettei Franck.

Prin urmare, dosarul „Nicolette Franck” este redeschis și privește încercarea de folosire a jurnalistei de origine română ca agent de influență al Securității. Dosarul conținea documente referitoare la Yves și Nicolette Franck, fișe biografice, scrisori operative, telegrame, note sau rapoarte. Documentele înregistrează numele său cu variațiuni precum Nicolette, Nicoleta sau Nicole, iar cel de familie, al părinților, apare consemnat Apotecher sau Apoteker.

În opisul dosarului era consemnată corespondența oficială, printre care telegrama rezidenței din Geneva, datată 5 mai 1968, telegrama și notele rezidenței din Berna din 10 mai 1968 despre Yves Franck și Alphons Matt, scrisoarea operativă transmisă în anul 1967 de rezidența din Geneva, apoi alte scrisori, note și rapoarte din anii 1962-1977. Anumite telegrame conțin indicativele Securității privitoare la locații codificate, „Slănic”, „Ghimeș”, „Vânători” și alte nume de cod, nu întotdeauna sofisticate, care relevau în general preferințe pentru toponimia națională, probabil legate de alegerile personale ale ofițerilor care lucrau la caz. În opis mai figurau și alte documente, nedatate, o parte din ele fiind ilizibile sau parțial lizibile, ceea ce a îngreunat colectarea informațiilor.

Identificarea recentă a unui dosar de la Direcția Presă din cadrul Ministerului Afacerilor Externe completează însă portretul jurnalistei, creionat de oficialitățile române ale perioadei. Noul dosar includea corespondența diplomatică, fișe biografice, articolele Nicolettei Franck, dar și ale soțului ei, Yves C. Franck, corespondentul ziarului „Le Soir”. Principalele prezențe ale soților Franck în România au fost cea din 1968, când Yves C. Franck sosea cu prilejul vizitei generalului De Gaulle, apoi ale soției sale din anii 1970, 1973, pentru documentarea de articole, și cea din 1976, ea fiind parte a delegației oficiale care însoțea pe monarhii Belgiei în România.

Prima călătorie a Nicolettei Franck în România, țară pe care nu o mai vizitase din 1947, a fost în aprilie 1970, scopul fiind realizarea unui reportaj, la cererea lui Victor Zeegers, directorul ziarului „La Libre Belgique” și amic al jurnalistei. Nicolette Franck a consemnat acel moment, pe care experimentatul Yves Franck îl catalogase periculos, pentru că orice se putea întâmpla într-un stat dictatorial. Într-o notă a securității din 29 aprilie 1970 erau enumerate motivele viitoare vizite: „pentru scrierea de articole și pentru a contacta rudele și vechile sale cunoștințe”, dar și „pentru a scoate din țară bijuterii și aur pe care le-ar poseda”¹⁴. Tocmai de aceea, se considera oportună supravegherea ei, întrucât nu era exclus „să aibă și alte sarcini decât cele ziaristice”¹⁵.

¹³ ACNSAS, SIE 5342, p. 48, Notă 24.III.1962, document citat în Diana Mandache, *op.cit.*, p. 190.

¹⁴ ACNSAS, SIE 5342, p. 172, Notă informativă din 29 aprilie 1970.

¹⁵ *Ibidem*, p. 174, Notă informativă din 27 aprilie 1970.

Peste ani, Nicolette Franck avea să-și amintească: „Yves s-a opus, considera pericolul prea mare. Aducea și o dovadă, nu de mult o mașină se urcase «din întâmplare» pe trotuar în fața Hotelului Athénée Palace și tot «din întâmplare» îl omorâse pe atașatul militar al Franței”¹⁶. Până la urmă, Nicolette a plecat în România, iar pentru documentarea reportajului obținuse protecția ambasadorului Belgiei la București, care fusese rugat să fie prezent alături de ziaristă. A realizat astfel un reportaj în mai multe episoade, primul fiind intitulat „Messieurs les camarades”.

Deși ambasada RSR solicitase ca Nicolette Franck să fie primită de Nicolae Ecobescu, adjunctul ministrului de externe, pe care-l cunoscuse în Geneva, în cele din urmă s-a aprobat primirea ei, pe 9 mai 1970, la Direcția Presei din MAE. La întrevvedere de la Ministerul de Externe, Franck își amintea că fusese atenționată să nu-și mai terfelească patria natală criticându-l pe Ceaușescu, același mesaj trebuind să-l transmită și lui Bernard Noël, directorul postului de radio *Europa Liberă*.

Nicolette Franck a fost constant în atenția organelor de informații externe ale României comuniste, dosarele notificând noi nume conspirative, printre care *Franciska*, o adaptare a numelui de familie, ultimul fiind *Nimfa*, care metaforiza întreaga sa evoluție.

Ofițerul de securitate „Marcu” scria la București că „Franciska” era indispensabilă „pentru cunoașterea activității fostului rege Mihai, unde o voi plasa mai activ. Voi căuta să află și alte elemente cu privire la situația ei actuală, ca în raport de aceasta să știu până unde mă întind”¹⁷. Toate aceste întrevederi cu Nicolette Franck, zisă Franciska și, mai târziu Nimfa, au continuat în 1971 și 1972, timp în care s-a încercat folosirea ei în scopul influențării și documentării sale pentru prezentarea politicii externe a regimului comunist într-o lumină favorabilă.

Într-o telegramă trimisă de ofițerul „Marcu”, datată 25 septembrie 1971, se confirma că sursa consultată declarase că ex-regele nu a fost până în prezent invitat să participe la festivitățile din Iran, dar dacă va primi o astfel de invitație nu dorește să-i dea curs”¹⁸, informațiile fiind primite de la „Franciska”.

Ofițerul „Marcu” continuă să trimită date centralei din București: „O sursă competentă ne-a informat că într-o discuție pe care a avut-o recent cu ex-regele Mihai, acesta i-a spus că urmează să plece cu soția într-un voiaj în străinătate [...] nici Mihai nu a precizat și nici sursa nu a insistat (a considerat că și acest voiaj se înscrie în deplasările pe care le face uneori Mihai în această perioadă, fie pentru efectuarea vacanței, fie pentru vizitarea rudelor, mai ales cele din partea soției), pentru a cunoaște scopul și destinația acestui voiaj, sursa s-a angajat ca în două zile

¹⁶ Nicoleta Franck, *De la Iași la Geneva. De pe Bahlui pe Lemn*, Fundația Academia Civică, 2000, p. 125.

¹⁷ ACNSAS, SIE 5342, p. 85 (document citat în Diana Mandache, *Exilul Regelui*, Curtea Veche Publishing, 2016, p. 191).

¹⁸ ACNSAS, SIE 5342, p. 122.

să ne comunice itinerariul pe care-l va urma Mihai”¹⁹. Modul în care Nicolette Franck colaborase cu autoritățile comuniste era analizat de Securitate, fiind evidențiată duplicitatea acțiunilor ei. Astfel, urmând linia conlucrării cu reprezentanți diplomatici români din Elveția, „Franciska” publicase un articol în ziarul „La Libre Belgique” din 23 septembrie 1971, considerat de aceștia ca fiind „în spiritul indicațiilor primite privind popularizarea politicii țării noastre”²⁰.

Într-o notă din martie 1972, trimisă de ofițerul de securitate „Marcu”, în urma întâlnirii cu N. Franck la Geneva, el menționa colaborarea interesată a ambelor părți: „a părut că și-a dat seama că pe de o parte pentru ea este mai util de a avea discuții cât mai deschise cu o persoană de încredere și competentă, decât a apela la surse nesigure și diferite speculații, așa cum mai făcea în trecut, iar pentru mine este avantajos de a explica ceea ce ne interesează și a întreprinde unele acțiuni pentru că ea poate înțelege mai bine realitățile românești deoarece s-a născut și a trăit în țara noastră, iar în prezent este încă puternic legată nu numai de amintiri, dar și prin faptul că are rude în țară, inclusiv mama ei”²¹. Jurnalista era interesată de politica externă a RSR și relațiile cu țările socialiste, dar mai ales cu URSS, pretextând redactarea unui articol pe acest subiect, primind informații, inclusiv despre cazul generalului Ioan Șerb²², acuzat de spionaj în favoarea URSS.

În anul 1972, Nicolette Franck a favorizat apariția unor articole care susțineau regimul ceaușist. Ofițerul de securitate scria, într-o telegramă, despre modul în care colaboraseră: „prin Franciska am luat măsuri de a se publica un articol în jurnalul unde lucrează”²³, fiind tipărit în iulie, cu titlul *Conferința PCR, o încurajare la adresa Secretarului General, Domnul Ceaușescu*. În alt registru articolele continuă, precum cel publicat în „La Libre Belgique” pe 20 februarie 1973, intitulat *Cultul personalității este celebrat cu multă solemnitate în România* și în care scrie despre aniversarea a 55 de ani de viață ai dictatorului și a 40 de ani de activitate în slujba comunismului.

Politica generală trasată pe linie diplomatică și informativă era aceea de cunoaștere îndeaproape a exilului, de actualizare a listelor, pe țări, cu emigrația română și formele ei de organizare. Începând cu anul 1972, interesul conducerii comuniste de la București s-a îndreptat către analizarea atentă a problemei emigrației. Din rapoarte diplomatice redactate zece ani mai târziu, observăm analizarea noii emigrații care se alătură celei vechi, formată cu precădere de la sfârșitul secolului al XIX-lea și din prima jumătate a secolului al XX-lea. Necesitatea monitorizării

¹⁹ ACNSAS, SIE 5342, p. 124, Telegramă 23.09.71.

²⁰ *Ibidem*, p. 126, Telegramă 27.09.71.

²¹ *Ibidem*, Notă, 19.03.1972.

²² Cazul generalului Ioan Șerb – spionaj în favoarea URSS, prima știre în presa americană referitoare la cazul de spionaj al generalului Ion Șerb a apărut la 28 februarie 1972 în revista „Time”.

²³ ACNSAS, SIE 5342, p. 138, Telegramă, 27.07.1972.

speciale pornea și din nevoia organizării autorităților Republicii Socialiste România în fața amplificării activităților exilului, considerate ca antiromânești, în fapt anticomuniste. În februarie 1972, Prezidiul CC al PCR aprobase materialul intitulat „Cu privire la activitatea în rândul emigrației de origine română”, prin care analiza modalitățile de contracarare a activităților ostile României comuniste sau de atragere a elementelor din emigrație pentru colaborare diversificată.

Din amintirile anilor lucrați ca ziaristă acreditată la Geneva, Nicolette Franck a relatat, abia după căderea comunismului, despre una din situațiile când a fost contactată de un diplomat român, fără a oferi date exacte: „Într-o zi, m-a oprit pe culoarele ONU un ambasador român, nou venit în calitate de funcționar la Înalțul Comisariat al Refugiaților și, totodată, aveam să descoperim curând, însărcinat să ne convertească, pe Yves și pe mine, la comunismul său. În acea zi m-a oprit să-mi spună că articolele mele au fost citite la București”²⁴.

Într-un raport al Securității din 30 aprilie 1976 se configura o altă latură a activității jurnalistei: „Despre Frank Nicolette se cunoaște că până în anul 1971 s-a ocupat de racolarea cetățenilor români care efectuau deplasări în Elveția, încercând să-i determine să rămână în străinătate. De asemenea, deținem date din care rezultă că Frank Nicolette a colaborat cu *organele de contrainformații elvețiene*, furnizând aceste date cu privire la personalul ambasadei noastre din Berna”²⁵. Totodată, era descrisă în notele Securității fie ca o „femeie inteligentă, abilă în discuții”, fie o „ziaristă mediocră”²⁶, dar care avea ca preocupare principală convingerea românilor întâlniți să emigreze.

Ofițerul „Dincă de la Vânători”²⁷, care abia o cunoscuse pe Nicolette Franck, scria la București, pe 13 ianuarie 1973, despre interesul acesteia de a publica o carte despre România, solicitând sprijin ambasadei române de la Berna pentru realizarea documentării în țara natală. Din centrală se transmitea diplomaților să nu i se acorde asistență. Vizita jurnalistei în România fiind iminentă, se solicitaseră măsuri în „cooperare cu Serviciul dezinformare pentru a-i comunica unele date conform interesului nostru de obiectiv”²⁸. Se preferase acest tip de măsuri care vizau contracararea jocului ei versatil de contactare a mai multor surse, prin „lectoratul Slănic” - Oficiul din Geneva, sau prin „Marcu” și „Dincă”, persoane oficiale ce intrau constant în contact cu jurnalista²⁹.

„Tentativele de a-mi influența scrisul au fost multe”³⁰, își amintea Nicolette Franck, iar în toată perioada de documentare și redactare a fost în atenția aparatului

²⁴ Nicoleta Franck, *op.cit.*, p. 128.

²⁵ ACNSAS, SIE 5342, p. 162.

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ Vânători era nume de cod pentru Versoix.

²⁸ ACNSAS, SIE 5342, p. 163, Geneva 16.01.1973.

²⁹ Vezi Diana Mandache, *Exilul Regelui*, Curtea Veche Publishing, 2016, p. 192.

³⁰ Franck, *op.cit.*, p. 132.

diplomatic comunist acreditat în Elveția, al agenților și colaboratorilor Securității. Cartea a fost publicată de editura Elsevier Sequoia în 1977, cu titlul *Roumanie dans l'Engrenage. Comment le Royaume est devenu république populaire (1944-1947)*.

La Geneva, Nicolette Franck a fost în legătură cu Winn Lowell Taplin, ofițer CIA, și Misiunea permanentă a SUA, cu rolul de a „supraveghea activitatea delegaților români în Comitetul celor 18 pentru dezarmare. Susnumita s-a ocupat în acest sens de ofițerii noștri, Ungureanu și Iacob, cu care a stabilit și căutat să mențină relații”³¹. Aceste date completează o altă imagine a jurnalistei, cu activități precise de contrainformații, de contracarare a spionajului comunist, uneori prin difuzarea unor date, care posibil erau furnizate Securității și prin alte filiere, ale exilului infiltrat.

Deși favorabilă politicii de dezarmare susținute de regimul de la București, N. Franck critica cultul personalității dictatorului Ceaușescu, iar pe de altă parte transmitea și furniza date despre Regele Mihai. În acea perioadă, la Versoix și Geneva activau ofițerii „Dincă” și „Doljanu”³², dar și alți agenți, având ca obiectiv fundamental supravegherea monarhului. Potrivit planului de măsuri al Securității, în dosarul N. Franck a fost consemnată activitatea informativă și de supraveghere. Astfel, pe 5 februarie 1973, Franciska comunicase că Regele Mihai, numit conspirativ *Leon*, avea reședința în Versoix, într-o casă cu două etaje, în apropierea lacului Lemman. Informarea consemna că monarhul lucrase „o perioadă scurtă ca pilot de încercare la un aeroport din apropierea *Slănicului*”³³. Din cauza condițiilor grele de lucru și a vârstei, a renunțat la această meserie. Cu câțiva ani în urmă, la vârsta de 42 de ani, a urmat un curs la Washington pentru a deveni agent de schimb de bursă. În prezent, lucrează pentru o firmă grecească, ca agent de schimb de bursă. Sursa a precizat că deși *Leon* are o situație materială modestă a refuzat să se instaleze și să trăiască într-o mare putere (Anglia, SUA) și să primească ajutoare materiale din partea acestora, pentru a nu fi legat sau tutelat de nici o mare putere. Refuză, de asemenea, să participe la recepțiile organizate de cercurile monarhice europene, atât din cauza situației materiale, cât și pentru a nu crea prin prezență comentarii legate de persoana sa și de România. Periodic este invitat și participă la partidele de vânatoare organizate de un văr al său din Luxemburg”³⁴. „Franciska” era considerată o sursă *nesigură* de către Securitate, aceasta afirmând că „Leon” „ar fi dorit să poată vizita România pe cale particulară, ca turist, sau să poată trimite fetele în vizită”³⁵, un fapt neviabil pentru acea perioadă.

³¹ ACNSAS, SIE 5342, p. 163.

³² Doljanu, nume de cod pentru Manea Mircea, ofițer al Securității.

³³ Genevei.

³⁴ ACNSAS, SIE 5342, p. 166, Telegramă trimisă din *Slănic* către centrală 5.02.1973, trimisă de ofițerul Dumitru, în Diana Mandache, *op.cit.*, p. 192.

³⁵ ACNSAS, SIE 5342, p. 167.

În anul 1976, Nicolette Franck revizitează România. De la Berna se trimitea informația că aceasta urma să vină ca ziarist în România, cu prilejul vizitei Regelui Baudouin³⁶ și a Reginei Fabiola³⁷ din octombrie 1976. Cu această ocazie, organele Securității analizau activitatea jurnalistei, constatând din nou că, până în 1971, se ocupase cu „racolarea cetățenilor români care efectuau deplasări în Elveția, încercând să-i determine să rămână în străinătate”³⁸.

În urma vizitei, Nicolette Franck publică două articole – *Bucuriile și necazurile latinilor din est și Impresii culese din România* - care aveau să provoace nemulțumire la București. De la Ambasada RSR din Bruxelles se transmitea la București: „Cele două articole cuprind o serie de afirmații și aprecieri tendențioase, denigratoare la adresa țării noastre și însăși la persoana șefului statului român. Amintim că Nicole Franck, spre deosebire de toți ceilalți ziariști care au însoțit delegația oficială belgiană, a publicat și în timpul vizitei două corespondențe cuprinzând afirmații speculative și aprecieri defavorabile țării noastre”³⁹. Au existat proteste diplomatice, inclusiv o scrisoare adresată redacției ziarului. Cu toate presiunile, N. Franck își continuă activitatea, apelând la duplicitate atunci când era nevoie.

O informare trimisă de ofițerul „Emilian” din data de 5 mai 1977 preciza că NIMFA⁴⁰, noul nume conspirativ al Nicolettei Franck, manifestase o atitudine ostilă față de România comunistă. Serviciile de informații stabiliseră necesitatea organizării unor acțiuni „de seminarizare a comportării și atitudinii acesteia atât față de echipă, cât și față de persoanele care se deplasează în Elveția pe linie oficială”⁴¹. Astfel, se solicitase documentarea activității „*mistificatoare a Nimfei*”, considerată cu experiență și pregătire în contrainformații. „Nimfa” nu s-a sfiit să informeze despre „Leon”, pe 21 iulie 1977 comunicând că, pe timpul verii, Regele nu se afla în Elveția. „Nimfa” era și colaborator la *Europa Liberă*, fapt care îi crease oportunitatea să divulge date despre viitoarele emisiuni⁴². Așadar, devenise cunoscut Securității că postul de radio *Europa Liberă* urma să facă, în mai 1977, emisiuni dedicate zilei independenței, în cadrul cărora să se vorbească despre importanța familiei regale în istoria modernă a României.

³⁶ Baudouin (1930-1993), Regele belgienilor între 1951-1993. S-a căsătorit în decembrie 1960 la Bruxelles cu Doña Fabiola de Mora y Aragon.

³⁷ Fabiola (1928-2014), Regina belgienilor prin căsătoria cu Baudouin al Belgiei în 1960.

³⁸ ACNSAS, SIE 5342, p. 196, Scrisoare a Ministerului de Interne - UM 0920 către UM 0610, București, 1 octombrie 1976.

³⁹ AMAE, 200/1976, Belgia, Dosar 810, Reflectarea RSR în presa, radio și alte mijloace de publicitate din Belgia.

⁴⁰ ACNSAS, SIE 5342, p. 179, Scrisoare operativă nr. 10/F - 212 privește pe „NIMFA”, 5.05.1977.

⁴¹ *Idem*, p. 179 verso.

⁴² ACNSAS, SIE 5342, p.189, Telegramă din 17.02.1977 trimisă de Ilie, informații preluate de Cezar de la sursa NIMFA.

Printr-o altă lentilă, se observă o „Nimfă” diferită, colaboratoare a serviciilor de informații elvețiene, care furniza date cu privire la personalul ambasadei române din Berna. Se pare că una din principalele misiuni a fost de apropiere informativă și de susținere a monarhului, cu atât mai mult cu cât, după 1985, oficialitățile comuniste constataseră că noul pol al exilului românesc se concentrase în jurul Regelui Mihai⁴³.

Fiind corespondentă permanentă a ziarului „La Libre Belgique” la instituțiile internaționale din Geneva, N. Franck interfera cu mediul politic - diplomatic internațional, dar și cu serviciile de informații, fiind totodată unul din puținii ziariști care l-au intervievat pe Regele Mihai în diverse perioade ale Războiului Rece.

Contactele „Nimfei” cu reprezentări diplomatice ai Republicii Socialiste România, cu ofițeri ai Securității prezenți în Elveția, precum și publicarea unor articole într-o anumită perioadă favorabile regimului ceaușist i-au asigurat pentru un timp conexiunea cu agenți ai regimului de la București, mai ales când transmitea date despre Regele Mihai. Este cert că „Nimfa” a făcut schimb de informații cu Securitatea. Oare furnizarea de date contribuia la menținerea legăturii cu oficialitățile comuniste, monitorizând astfel unele demersuri ale Securității asupra Monarhului? Pentru Securitate, până la urmă, „Nimfa” era catalogată un element ostil, în care nu se putea avea încredere, fiind considerată un agent al serviciilor de contrainformații elvețiene și americane. Își publică memoriile destul de târziu, probabil considerând că trebuia să lase în urmă propria imagine asupra unei existențe purtate pe drumul tumultos al emigrației și al controverselor.

După 1990, Nicolette Franck și-a continuat activitatea jurnalistică susținând demersurile suveranului român, prin intermediul articolelor sale. Din 1992 a fost invitată să scrie în „Căminul Românesc”, unde a publicat până în decembrie 2007. Ea i-a susținut pe Regele Mihai și familia regală în raportul cu autoritățile postcomuniste de la București. Tot ea a făcut parte din grupul celor care nu au agreeat căsătoria, în 1996, a Princesei Moștenitoare Margareta cu actorul Radu Duda.

Articolele Nicolettei Franck au continuat să fie conectate la mediul românesc postdecembrist, care avea nevoie de opinii anticomuniste într-un cadru politic dominat de partidul lui Ion Iliescu. Franck a fost deținătoarea unei experiențe jurnaliste aparte, fiind martora unui întreg angrenaj de oameni și evenimente care gravitaseră la Palatul ONU din Geneva, dar și în jurul monarhului în perioada exilului. Activitatea sa jurnalistică a fost dublată de pregătirea în munca de contrainformații, unde Yves Franck jucase un rol esențial în formarea sa.

După căderea Cortinei de Fier, Nicolette Franck avea să admită că nu-și mai recunoștea țara în care se născuse, un efect al exilului prelungit: „Treceam în lumea mea, cea a ziariștilor, drept o specialistă în problemele comunismului, mai cu seamă cele ale României. Ori, spre uimirea mea, revenind în România am avut

---

⁴³ Vezi Diana Mandache, *Exilul Regelui*, Curtea Veche Publishing, 2016, p. 193-194.

impresia că am căzut pe o altă planetă”⁴⁴. Metamorfozele produse de regimul politic totalitar, dar și exilul provocaseră rupturi, România postcomunistă fiind diferită față de ceea ce mintea sa își imaginase că ar fi trebuit să fie. A murit în Elveția, pe 28 iulie 2012, în urma jurnalistei rămânând spectrul spionajului, menit să aducă umbre și lumini asupra vieții sale, un clarobscur din perioada Războiului Rece.

---

⁴⁴ Nicoleta Franck, *De la Iași la Geneva. De pe Bahlui pe Lemn*, Fundația Academia Civică, 2000, p. 173.